

OVERVÅGNING AF SMITSOMME SYGDOMME 2004

Uge 1, 2005

Et voldsomt jordskælv i Det Indiske Ocean udløste den 26. december 2004 en flodbølge, som bl.a. ramte Indonesien, Sri Lanka, Indien og Thailand. Der er ingen, der i dag har overblik over, hvilke epidemiiske følger naturkatastrofen får. Risikoen for sygdomsudbrud i efterløbet er afhængig af omfanget af modforanstaltninger. Situationen understreger, at infektionsepidemiologi, naturgivne betingelser, globalisering samt økonomiske og politiske forhold hænger tæt sammen.

Fra starten af 2004 kom spredning af fugleinfluenza type A H5N1 i hidtil uset omfang i fokus. Fra Thailand og Vietnam blev der rapporteret om mindst 45 personer, som var smittet fra fjerkræ. Med i alt 32 dødsfald var dødeligheden høj, men fugleinfluenza udgør alligevel ikke i sig selv en trussel for folkesundheden, idet virus ikke overføres effektivt fra menneske til menneske. Dermed kan fugleinfluenza H5N1 i sin nuværende form ikke give anledning til pandemisk influenza. Risikoen er, at ændringer i virus kan medføre, at det smitter fra menneske til menneske. Derfor har situationen aktualiseret behovet for et beredskab mod pandemisk influenza. Det er umuligt at forudsige, hvornår en ny influenza-pandemi kommer, ligesom det langt fra er givet, at H5N1 bliver en kommende pandemistamme.

Seksuelt overførbare infektioner

Herhjemme blev 2004 præget af fornyet opmærksomhed over for seksuelt overførbare sygdomme (STI). Efter en årrække med lav forekomst af syfilis blev der fra 2003 registreret en stigning, især blandt mænd der har sex med mænd (MSM). Stigningen fortsatte i 2004. Der blev også i 2004 registreret en øgning i forekomsten af gonoré, og igen bidrog et øget antal tilfælde blandt MSM til stigningen. Udviklingen i STI blandt MSM er af betydning, fordi disse sygdomme kan øge risikoen for overførsel af HIV. Samtidig kan stigningen være et resultat af en ændret risikofattelse af HIV infektion og dermed adfærdændringer i dele af MSM miljøet i retning af øget dyrkning af usikker sex. Der er brug for undersøgelser, der belyser disse forhold. Der er endvidere undersøgelser, der tyder på, at usikker sex blandt MSM

bl.a. hænger sammen med lavt selv-værd. Derfor er det vigtigt at bekæmpe stigmatisering og diskrimination.

Stigningen understreger behovet for en øget validitet i overvågningen af HIV, hvilket bl.a. sikres ved, at der fra 1. januar 2005 indføres det såkaldte Soundex-system, EPI-NYT 51/04.

Hepatitis A

Foreløbige tal for 2004 viser, at der blev anmeldt 255 tilfælde af hepatitis A. Man skal tilbage til 1984 for at finde et tilsvarende antal. Stigningen tilskrives et udbrud af hepatitis A blandt MSM, EPI-NYT 52/04.

En undersøgelse af udbruddet viste, at sex i københavnske saunaer og med løse partnere var forbundet med en øget risiko for smitte med hepatitis A. Det er vigtigt at oplyse om muligheden for forebyggelse ved vaccination, specielt til risikogrupperne. Undersøgelsen af udbruddet gav mulighed for at målrette forebyggende tiltag, og bidrog desuden til at give øget indsigt i dele af MSM miljøet.

Første generelle udbrud af VTEC

2004 bragte Danmark det første generelle udbrud af verocytotoksinproducerende E. coli (VTEC) O157, EPI-NYT 14/04. Udbruddet, som omfattede 25 patienter, blev gennem en case-kontrol undersøgelse associeret med mælk fra et bestemt mejeri. Der var således begrundet mistanke om, at drikkemælk med en meget lav forurening af VTEC var årsag til udbruddet. Udbruddet stoppede, efter at produktionen kortvarigt var blevet afbrudt, og anlægget eftersat og rengjort.

Opfølgende undersøgelser på mejeriet og af tankmælk viste imidlertid intet, der i sig selv kunne afklare, hvorvidt mælk fra dette mejeri var årsagen. Dette var ikke uventet, idet forureningen med VTEC må have været meget lav. Udenlandske erfaringer viser, at den bakteriologiske bekræftelse bedst udføres ved at gennemføre omfattende besætningsundersøgelser, som bl.a. indebærer dyrkning af afføring fra de enkelte malkekøer. Sådanne blev ikke gennemført, og udbruddet kan derfor ikke anses som værende fuldt opklaret.

Mikrobiologisk typebestemmelse

I udredningen af de to udbrud var mikrobiologisk typning en central aktivitet. Der blev desuden i årets løb via den løbende bakterielle typning identificeret og udredt flere udbrud af salmonella. Også for influenza er typebestemmelse essentiel for overvågning og risikovurdering. Dette understreger, at moderne sygdomsovervågning kræver stærke nationale referencelaboratorier, og at der er behov for tæt samarbejde mellem mikrobiologer, epidemiologer, læger og veterinærer.

Epidemiologisk afdeling - 25 år

1. januar 2005 var det 25 år siden Epidemiologisk afdeling blev oprettet. Afdelingen blev stiftet for at varetage Sundhedsstyrelsens Meldesystem for Smitsomme Sygdomme, og som led i dette arbejde begyndte afdelingen at udgive EPI-NYT, bindeleddet til landets læger, som dermed også har 25 års jubilæum. I dag overvåger afdelingen også tilslutningen til børnevaccinationsprogrammet samt rådgiver sundhedsprofessionelle. Behovet for sygdomsovervågning, rådgivning og udbrudshåndtering er ikke blevet mindre, siden afdelingen blev oprettet. Vi lever i en tid, hvor panoramaet af smitsomme sygdomme udvikles og ændres. Der dukker nye sygdomme op, og gammelkendte optræder i nye former eller med anden udbredelse. Mange faktorer bidrager til disse forhold: Globalisering, øget samfærdsel, ændret landbrugsproduktion, handel med levende dyr, brug af antibiotika til mennesker og dyr, økologiske ændringer og klimaforandringer samt politiske, sociale og økonomiske forhold. Samtidig stilles der større krav til formidling af viden og til samarbejde nationalt såvel som internationalt. En af de nye samarbejdspartnere på den internationale scene bliver det nye European Centre for Disease Prevention and Control, som bliver funktionelt i 2005. Det er afdelingens håb, at dette center vil medvirke til, at indsatsen mod smitsomme sygdomme i Europa styrkes.

(K. Mølbak, Epidemiologisk afd.)

GODT NYTÅR

Personalet i Epidemiologisk afdeling ønsker alle et godt nytår.

Individuelt anmeldelsespligtige sygdomme

Antal anmeldelser modtaget i Epidemiologisk afdeling, Statens Serum Institut. Tallene for 2004 er foreløbige.

Tabel 1.	Uge 52-53 2004	Kum. 2004 ¹⁾	Kum. 2003 ¹⁾
AIDS	2	48	39
Anthrax	0	0	0
Botulisme	0	0	0
Creutzfeldt-Jakob	0	8	8
Difteri	0	0	0
Fåresyge	1	7	3
Gonoré	11	350	175
Hepatitis A	4	229	76
heraf smittet i udlandet	0	65	41
Hepatitis B (akut)	2	43	44
Hepatitis B (kronisk)	3	153	214
Hepatitis C (akut)	1	4	7
Hepatitis C (kronisk)	4	266	371
HIV	9	331	259
Hæmorrhagisk feber	0	0	0
Kighoste (børn < 2 år)	3	231	114
Kolera	0	1	0
Legionella pneumoni	0	103	90
heraf smittet i udlandet	0	38	27
Lepra	0	0	0
Leptospirose	1	16	4
Levnedsmiddelbåren sygdom	16	622	543
heraf smittet i udlandet	4	117	117
Meningitis, purulent			
Haemophilus influenzae	0	4	4
Listeria monocytogenes	0	2	2
Streptococcus pneumoniae	1	87	107
Anden ætiologi	0	8	5
Ukendt ætiologi	0	15	13
Under registrering	9	27	-
Meningokokksygdom	0	85	104
heraf gruppe B	0	48	56
heraf gruppe C	0	11	21
heraf uspec.+ andre	0	26	27
Mæslinger	0	0	0
Neuroborreliose	1	99	76
Ornitose	1	7	14
Pest	0	0	0
Plettyfus	0	0	0
Polio	0	0	0
Rabies	0	0	0
Røde hunde (i graviditeten)	0	0	0
Røde hunde (medfødt)	0	0	0
Shigellose	6	102	96
heraf smittet i udlandet	3	87	79
Syfilis	1	118	72
Tetanus	0	0	0
Tuberkulose	11	436	403
Tyfus/paratyfus	2	25	30
heraf smittet i udlandet	1	23	24
VTEC/HUS	4	152	119
heraf smittet i udlandet	2	37	29

¹⁾ Kumulativt antal modtaget i 2004 og i samme periode 2003

Udvalgte laboratoriepåviste infektioner

Antal prøver, isolater og/eller anmeldelser modtaget i laboratorier, Statens Serum Institut

Tabel 2.	Uge 52-53 2004	Kum. 2004 ²⁾	Kum. 2003 ²⁾
Bordetella pertussis (alle aldre)	48	1108	548
Gonokokker	25	441	267
heraf kvinder	1	50	34
heraf mænd	24	391	233
Listeria monocytogenes	0	39	29
Mycoplasma pneumoniae			
Luftvejsprøver ³⁾ PCR	132	812	201
Serumprøver ⁴⁾ MPT	65	606	515
Streptokokker ⁵⁾			
Gruppe A streptokokker	6	117	142
Gruppe C streptokokker	2	24	20
Gruppe G streptokokker	7	107	115
S. pneumoniae	48	1258	1188
Tarmpatogene bakterier ⁶⁾			
Campylobacter	46	-	-
S. Enteritidis	9	-	-
S. Typhimurium	7	-	-
Andre zoon. salmonella	14	-	-
Yersinia enterocolitica	5	-	-

²⁾ Kumulativt antal i 2004 og i samme periode 2003

³⁾ Luftvejsprøver med positiv PCR

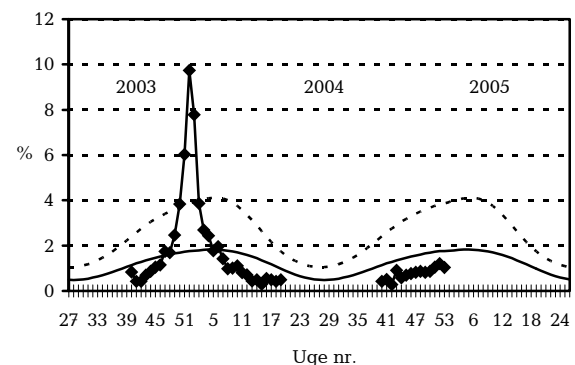
⁴⁾ Serumprøver med positiv komplementbindingstest, MPT

⁵⁾ Isoleret i blod eller spinalvæske

⁶⁾ Se også www.mave-tarm.dk. Kummulerede tal for 2004 og 2003 kan ses her på et senere tidspunkt

Sentinelovervågning af influenzaaktiviteten

Konsultationsprocent pr. uge, 2003/2004/2005

◆ Sentinel: Influenzakonsultationer i procent af det samlede antal konsultationer
 — Basiskurve: Forventet andel influenzakonsultationer under ikke-epidemi
 - - - - - Obs-tærskel: Mulig, begyndende epidemi

Supplerende information kan ses i Influenza-Nyt på www.ssi.dk/sw2796.asp